

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Nicolaes de Clerck | Boeckvercooper ende constdrucker

Boek en prent bij de Delftse uitgever Nicolaes de Clerck (ca. 1599-1623)

Schrier, I.

Publication date

2019

Document Version

Other version

License

Other

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Schrier, I. (2019). *Nicolaes de Clerck | Boeckvercooper ende constdrucker: Boek en prent bij de Delftse uitgever Nicolaes de Clerck (ca. 1599-1623)*.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Bijlage 6: Reconstructie van de 'caerte'

Hier volgen de prenten die vermoedelijk onderdeel waren van de 'caerte' met de stamboom van Nassau en de wapenfeiten van Maurits die Nicolaes de Clerck in 1600-1601 uitgaf in samenwerking met Pieter van der Dycke en Henrick van Haestens.

C1	A1			C9
C2				C10
C3				C11
C4				C12
C5				C13
C6	B2?	?	B3?	C14
C7				C15
C8	B4?	B1?	B5?	C16

Voorlopige reconstructie van de 'caerte'.

Inhoud

- A. Stamboom van Nassau
- B. Grote sieraden
- C. Kleine sieraden

*Binnen elke categorie zijn de prenten chronologisch geordend op gebeurtenis, niet op prentmaker.

A. Stamboom van Nassau

A1. Anoniem

Stamboom van het huis Nassau: *Genealogia Illust. Familiae Comit. Nassaviorum*. Ets en gravure, gedrukt van (in ieder geval) negen koperplaten, ca. 1250 x 1450 mm.

I: Onbekend (afgeleid van de tweede staat). Gecombineerd met het gedicht *Genealogia Illustrium Comitum Nassaviorum* van Hugo de Groot.

II: Zeven delen (gedrukt van acht platen) met de onvolledige titel *st. Familiae Comit. Nassaviorum*, beletterd A t/m G. De tekst in de banderol van Filips Willem is aangepast, regel 5-6: *Uxor Eleonoia ... Filia*. Hetzelfde geldt voor de tekst over Maurits, regels 4/5-6: *uni-taruni Belgij...Eqúes*. Bij het wapen van Maurits is de Orde van de Kousenband toegevoegd. Deze stamboom werd opgenomen in *Généalogie des illustres comtes de Nassau*. Leiden 1615; *Genealogia illustrissimorum comitum Nassoviae*. Leiden 1616 en latere uitgaven van dit werk. Voor gemonteerde exemplaren van de tweede staat, mét het eerste deel van de titel (gedrukt van een negende koperplaat) zie Den Haag, Koninklijk Huisarchief: TO/2000 (olim A13 XII 7) en Wiesbaden, Hochschul- und Landesbibliothek: gr. 2° Gb 3114. Eijffinger 1980a.

B. Grote sieraden

B1. Saenredam, Jan

Portret van Maurits van Nassau, bij de vloodlanding te Philippine, 1600. Gravure, plaat 352 x 468 (afb. 332 x 456) mm. *ISaenredam sculp.* In de ondermarge acht versregels in het Latijn van *H. Grotius*.

I: Proefdruk zonder tekst.¹

II: Zoals beschreven. Amsterdam, Rijksmuseum: RP-P-OB-77.354.

III: *Cum privilegio*. Rotterdam, Atlas van Stolk: 15293.

IV: Maurits als een oudere man. Berlijn, Staatliche Museum, Kupferstichkabinett: inv. nr 160-22.

AvS 1101; FM-p 108b; Hollstein Dutch, J. Saenredam, nr 128.

B2. Dolendo, Bartholomeus

Inname van Breda, 1590. Ets en gravure, plaat 352 x 485 mm. Gesigneerd *BD* en met de tekst *Cum privilegio*. Versregels in het Latijn door *H. Grotius*. In de voorstelling genummerd 1-9.

I: Zoals beschreven. Amsterdam, Rijksmuseum: RP-P-OB-80.089; Rotterdam, Atlas van Stolk: 6108.

Ook in Den Haag, KB: KW 3190 B 18 (Petit 1601) en Rotterdam, Atlas van Stolk: 50440, dl 2 (Album Hogenberg).

II: *Hh exc.* [Hendrick Hondius]. Amsterdam, Rijksmuseum: RP-P-OB-80.090 en Breda, Stedelijk Museum: inv. nr 27.

Ook gepubliceerd in combinatie met de *Waerachtich verhael ende af-beeldinghe van het kloec-dadich feyt en vant innemen des Kasteels ende Stadt van Breda...Tot Delft, By Niclaes de Klerc.* Een exemplaar van deze tekst in boekdruk bevindt zich in het Stedelijk Museum van Breda. De koperplaat werd in 1624 verkocht door de weduwe van Nicolaes de Clerck aan hun dochter Sara de Clerck als 'het innemen van Breda' (zie bijlage 1). AvS 915; FM 990. Niet in de Hollstein. Zie ook Dozy 1888-1890, nr 990a en Van der Pol 1997.

B3. Dolendo, Bartholomeus

Slag bij Turnhout, 1597. Gravure, plaat 348 x 476 mm. Gesigneerd *BDolendo sculp* en met de tekst *Cum privilegio*. Versregels in het Latijn, mogelijk van Hugo de Groot.

I: *Hen. L. Haestenius excud.* Amsterdam, Rijksmuseum: RP-P-OB-80.321. Ook in Den Haag, KB: KW 3190 B 18 (Petit 1601) en Rotterdam, Atlas van Stolk: 50440, dl 2 (Album Hogenberg).

II: *CIVisscher excu.* Rotterdam, Atlas van Stolk: 10422 en Kopenhagen, Statens Museum for Kunst (Grafische collectie): GB 2643.

De koperplaat werd in 1624 verkocht door de weduwe van Nicolaes de Clerck aan hun dochter Sara de Clerck als 'den Slach van Turenhout' (zie bijlage 1). AvS 986; FM 1056A. Niet in de Hollstein.

B4. Berckenrode, Floris Balthasarsz van

Belegering van Zaltbommel en andere sterkten in de Bommelerwaard, 1599. Toegeschreven aan Pieter Bast of Floris Balthasarsz van Berckenrode, voorheen aan Bartholomeus Dolendo. Ets en gravure, plaat 348 x 477 mm. Met de tekst *Cum privilegio*. Versregels in het Latijn van *H. Grotius*.

Amsterdam, Rijksmuseum: RP-P-OB-80.379 en Rotterdam, Atlas van Stolk: 10434. Ook in Den Haag, KB: KW 3190 B 18 (Petit 1601) en Rotterdam, Atlas van Stolk: 50440, dl 2 (Album Hogenberg). FM 1093 en Suppl; AvS 1012; Hollstein Dutch, F.B. van Berckenrode, nr 1; Keyes 1981, p. 43, nr 43.

#B5. Bast, Pieter

Slag bij Nieuwpoort, 1600. Ets en gravure, plaat 370 x 485 (afb. 350 x 482) mm. Gesigneerd *P bast F* en met de tekst *Cum privilegio*. In de voorstelling genummerd 1-20.

I: Zonder nummering en privilege. Amsterdam, Rijksmuseum: RP-P-OB-80.541 (nummering met pen en inkt).

II: Zoals beschreven. In Den Haag, KB: KW 3190 B 18 (Petit 1601).

III: Met een gegraveerde Nederlandse legenda in de ondermarge. In Rotterdam, Atlas van Stolk: 50440, dl 2 (Album Hogenberg).

FM Suppl. 1142Ab; AvS 266; Hollstein Dutch, P. Bast, nr 23; Keyes 1981, p. 43, nr 35.

---

¹ Een exemplaar van de prent is afgebeeld in Hollstein Dutch, J. Saenredam, nr 128 en zou in het Rijksmuseum in Amsterdam worden bewaard. Helaas is de proefdruk daar niet teruggevonden.

C. Kleine sieraden

*Ik beschrijf de staten van de prenten tot en met de *Nassauschen laurencrans*, Leiden 1610.

Gebruikte afkortingen voor de teksten in boekdruk:

L1: Latijnse versregels van Hugo de Groot en een legenda in boekdruk, op een losse strook onder de prent geplakt.

L2: Latijnse versregels van Hugo de Groot en een legenda in boekdruk (kleiner lettercorps), eveneens op een losse strook onder de prent geplakt.

N1: Nederlandse versregels - gebaseerd op de teksten van Hugo de Groot - en een legenda in boekdruk, op een losse strook onder de prent geplakt.

N2: Nederlandse versregels en legenda in boekdruk, onder de prent gedrukt.

N3: Alleen de legenda in het Nederlands (groot lettercorps, de datum cursief), onder de prent gedrukt.

N4: Alleen de legenda in het Nederlands (kleiner lettercorps), onder de prent gedrukt.

C1. Dolendo, Bartholomeus

Beleg en inname van Zutphen, mei 1591. Toegeschreven aan Bartholomeus Dolendo. Gravure, plaat 220 x 317 mm. In de voorstelling genummerd 1-8.

I: Zoals beschreven. In Rotterdam, Atlas van Stolk: 50442 (Album Kittensteyn) [L1].

II: De plaat rechts besnoeid tot 310 mm. Midden onder *Cum privilegio*. Rotterdam, Atlas van Stolk: 6112 [N2]. Ook in Den Haag, KB: KW 3190 B 18 (Petit 1601) [N2]; Rotterdam, Atlas van Stolk: 50440, dl 2 (Album Hogenberg) [N2]; Den Haag, KB: KW 78 D 19 (Fl. Balthasarsz 1608) en J.J. Orlers, *Den Nassauschen laurencrans*, 1610 [N4].

FM 998; AvS 925; Hollstein Dutch, B. Dolendo, nrs 47-89.

C2. Bast, Pieter

Beleg en inname van Deventer, juni 1591. Toegeschreven aan Pieter Bast. Gravure, plaat 220 x 320 mm. In de voorstelling genummerd 1-8.

I: Zoals beschreven. In Rotterdam, Atlas van Stolk: 50442 (Album Kittensteyn) [L1] en Den Haag, KB: KW 3190 B 18 (Petit 1601) [N2].

II: De plaat rechts besnoeid tot 313 mm. Midden onder *Cum privilegio*. Amsterdam, Rijksmuseum: RP-P-OB-80.112 [L2].² Ook in Rotterdam, Atlas van Stolk: 50440, dl 2 (Album Hogenberg) [N2]; Den Haag, KB: KW 78 D 19 (Fl. Balthasarsz 1608) en J.J. Orlers, *Den Nassauschen laurencrans*, 1610 [N4]. FM 1000; Keyes 1981, p. 39, nr 25.

C3. Bast, Pieter

Beleg en inname van Hulst, september 1591. Toegeschreven aan Pieter Bast. Gravure, plaat 219 x 321 mm. In de voorstelling genummerd 1-13.

I: Zoals beschreven. In Rotterdam, Atlas van Stolk: 50442 (Album Kittensteyn) [L1].

II: De plaat links besnoeid tot 312 mm. Linksonder *Cum privilegio*. Amsterdam, Rijksmuseum: RP-P-OB-80.124 [L2] en Rotterdam, Atlas van Stolk: 6115 [N2]. Ook in Den Haag, KB: KW 3190 B 18 (Petit 1601) [N2]; Rotterdam, Atlas van Stolk: 50440, dl 2 (Album Hogenberg) [N2]; Den Haag, KB: KW 78 D 19 (Fl. Balthasarsz 1608) en J.J. Orlers, *Den Nassauschen laurencrans*, 1610 [N4]. FM 1005; AvS 932; Keyes 1981, pp 39-40, nr 26.

C4. Bast, Pieter

Beleg en inname van Nijmegen, oktober 1591. Ets en gravure, plaat 220 x 327 mm. Gesigneerd *p.b.F.* In de voorstelling genummerd 1-2.

I: Zoals beschreven. In Rotterdam, Atlas van Stolk: 50442 (Album Kittensteyn) [L1].

II: De plaat links en rechts besnoeid tot 311 mm. Rechts van de signatuur *Cum privilegio*. In Den Haag, KB: KW 3190 B 18 (Petit 1601) [N2] en Rotterdam, Atlas van Stolk: 50440, dl 2 (Album Hogenberg) [N2]. Ook in Den Haag, KB: KW 78 D 19 (Fl. Balthasarsz 1608) en J.J. Orlers, *Den*

---

² Op de versozijde van de strook staat de Latijnse tekst in boekdruk bij Sint-Andries, vermoedelijk L1.

Nassauschen laurencrans, 1610 [N4]. FM 1007; AvS 266; Keyes 1981, p. 40, nr 27; Hollstein Dutch, P. Bast, nr 19.

C5. Dolendo, Bartholomeus

Beleg en verovering van Steenwijk, juli 1592. Toegeschreven aan Bartholomeus Dolendo. Ets en gravure, plaat 229 x 326 mm. In de voorstelling genummerd 1-3.

I: Zoals beschreven. In Rotterdam, Atlas van Stolk: 50442 (Album Kittensteyn) [L1].

II: De plaat besnoeid tot 221 x 311 mm. Linksonder *Cum privilegio*. Amsterdam, Rijksmuseum: RP-P-OB-80.131 [L2]³ en Amsterdam, Rijksmuseum: RP-P-OB-80.130 [N3]. Ook in Den Haag, KB: KW 3190 B 18 (Petit 1601) [N2]; Rotterdam, Atlas van Stolk: 50440, dl 2 (Album Hogenberg) [N2]; Den Haag, KB: KW 78 D 19 (Fl. Balthasarsz 1608) en J.J. Orlers, *Den Nassauschen laurencrans*, 1610 [N4]. FM 1010; Hollstein Dutch, B. Dolendo, nrs 47-89.

C6. Bast, Pieter

Beleg en inname van Coevorden, september 1592. Toegeschreven aan Pieter Bast. Ets en gravure, plaat 220 x 311 mm. In de voorstelling genummerd 1.

I: Zoals beschreven. In Rotterdam, Atlas van Stolk: 50442 (Album Kittensteyn) [L1].

II: Rechtsonder *Cum privilegio*. In Den Haag, KB: KW 3190 B 18 (Petit 1601) [N2] en Rotterdam, Atlas van Stolk: 50440, dl 2 (Album Hogenberg) [N2]. Ook in Den Haag, KB: KW 78 D 19 (Fl. Balthasarsz 1608) en J.J. Orlers, *Den Nassauschen laurencrans*, 1610 [N4].

FM 1014; Keyes 1981, pp 40-41, nr 28.

C7. Dolendo, Bartholomeus

Beleg en inname van Geertruidenberg, juli 1593. Toegeschreven aan Bartholomeus Dolendo. Ets en gravure, plaat 222 x 320 mm. In de voorstelling genummerd 1-14.

I: Zoals beschreven. In Rotterdam, Atlas van Stolk: 50442 (Album Kittensteyn) [L1].

II: De plaat links besnoeid tot 315 mm. Rechtsonder *Cum privilegio*. In Den Haag, KB: KW 3190 B 18 (Petit 1601) [N2] en Rotterdam, Atlas van Stolk: 50440, dl 2 (Album Hogenberg) [N2]. Ook in Den Haag, KB: KW 78 D 19 (Fl. Balthasarsz 1608) en J.J. Orlers, *Den Nassauschen laurencrans*, 1610 [N4]. FM 1021; Hollstein Dutch, B. Dolendo, 47-89.

C8. Dolendo, Bartholomeus

Beleg en ontzet van Coevorden, mei 1594. Gravure, plaat 222 x 331 mm. In de voorstelling genummerd 1-16.

I: Zoals beschreven. In Rotterdam, Atlas van Stolk: 50442 (Album Kittensteyn) [L1].

II: De plaat onder en rechts besnoeid tot 211 x 312 mm. Linksonder gesigneerd *BD*. Linksonder *Cum privilegio*. In Den Haag, KB: KW 3190 B 18 (Petit 1601) [N2]; Den Haag, KB: KW 78 D 19 (Fl. Balthasarsz 1608) en J.J. Orlers, *Den Nassauschen laurencrans*, 1610 [N4]. FM 1027; Hollstein Dutch, B. Dolendo, nrs 47-89.

C9. Dolendo, Bartholomeus

Beleg en inname van Groningen, juli 1594. Gravure, plaat 236 x 329 mm. In de voorstelling genummerd 1-16.

I: Zoals beschreven. In Rotterdam, Atlas van Stolk: 50442 (Album Kittensteyn) [L1].

II: De plaat links besnoeid tot 311 mm. Rechtsonder gesigneerd *BD*. Linksonder *Cum privilegio*. Amsterdam, Rijksmuseum: RP-P-OB-80.159 [L2]. Ook in Den Haag, KB: KW 3190 B 18 (Petit 1601) [N2]; Rotterdam, Atlas van Stolk: 50440, dl 2 (Album Hogenberg) [N3]; Den Haag, KB: KW 78 D 19 (Fl. Balthasarsz 1608) en J.J. Orlers, *Den Nassauschen laurencrans*, 1610 [N4]. FM 1029; Hollstein Dutch, B. Dolendo, nrs 47-89.

C10. Dolendo, Bartholomeus

Beleg en verovering van Rijnberk, augustus 1597. Toegeschreven aan Bartholomeus Dolendo. Gravure, plaat 219 x 322 mm. In de voorstelling genummerd 1-8.

---

³ Op de versozijde van de strook staat de Latijnse tekst in boekdruk bij Oldenzaal, druk L1.

I: Zoals beschreven. In Rotterdam, Atlas van Stolk: 50442 (Album Kittensteyn) [L1].
II: De plaat links besnoeid tot 312 mm. Amsterdam, Rijksmuseum: RP-P-OB-80.333 [N2]. Ook in Den Haag, KB: KW 3190 B 18 (Petit 1601) [N2]; Den Haag, KB: KW 78 D 19 (Fl. Balthasarsz 1608) en J.J. Orlers, *Den Nassauschen laurencrans*, 1610 [N4].
FM 1063; Hollstein Dutch, B. Dolendo, nrs 47-89.

C11. Bast, Pieter

Beleg en verovering van Meurs, september 1597. Toegeschreven aan Pieter Bast. Gravure, plaat 221 x 324 mm. In de voorstelling genummerd 1-2.

I: Zoals beschreven. In Rotterdam, Atlas van Stolk: 50442 (Album Kittensteyn) [L1].
II: De plaat links besnoeid tot 313 mm. Linksonder *Cum privilegio*. In Den Haag, KB: KW 3190 B 18 (Petit 1601) [N2]; Rotterdam, Atlas van Stolk: 50440, dl 2 (Album Hogenberg) [N3]; Den Haag, KB: KW 78 D 19 (Fl. Balthasarsz 1608) en J.J. Orlers, *Den Nassauschen laurencrans*, 1610 [N4].
FM 1065; Keyes 1981, p. 40 en 42, nr 29.

C12. Bast, Pieter

Beleg en verovering van Grol, september 1597. Toegeschreven aan Pieter Bast. Gravure, plaat 225 x 326 mm. In de voorstelling genummerd 1-3.

I: Zoals beschreven. In Rotterdam, Atlas van Stolk: 50442 (Album Kittensteyn) [L1].
II: De plaat besnoeid tot 220 x 312 mm. Linksonder *Cum privilegio*. In Den Haag, KB: KW 3190 B 18 (Petit 1601) [N1]⁴; Rotterdam, Atlas van Stolk: 50440, dl 2 (Album Hogenberg) [N2]; Den Haag, KB: KW 78 D 19 (Fl. Balthasarsz 1608) en J.J. Orlers, *Den Nassauschen laurencrans*, 1610 [N4].
FM 1069; Keyes 1981, p. 42, nr 30.

C13. Bast, Pieter

Beleg en verovering van Bredevoort, oktober 1597. Toegeschreven aan Pieter Bast. Ets en gravure, plaat 220 x 317 mm. In de voorstelling genummerd 1-3.

I: Zoals beschreven. In Rotterdam, Atlas van Stolk: 50442 (Album Kittensteyn) [L1].
II: De plaat links besnoeid tot 312 mm. Linksonder *Cum privilegio*. In Den Haag, KB: KW 3190 B 18 (Petit 1601) [N2]; Rotterdam, Atlas van Stolk: 50440, dl 2 (Album Hogenberg) [N2]; Den Haag, KB: KW 78 D 19 (Fl. Balthasarsz 1608) en J.J. Orlers, *Den Nassauschen laurencrans*, 1610 [N4].
FM 1072; Keyes 1981, p. 42, nr 31.

C14. Bast, Pieter

Beleg en verovering van Oldenzaal, oktober 1597. Toegeschreven aan Pieter Bast. Gravure, plaat 229 x 330 mm. In de voorstelling genummerd 1-6.

I: Zoals beschreven. In Rotterdam, Atlas van Stolk: 50442 (Album Kittensteyn) [L1].
II: De plaat besnoeid tot 221 x 313 mm. Midden onder *Cum privilegio*. In Den Haag, KB: KW 3190 B 18 (Petit 1601) [N2]; Rotterdam, Atlas van Stolk: 50440, dl 2 (Album Hogenberg) [zonder boekdruk]; Den Haag, KB: KW 78 D 19 (Fl. Balthasarsz 1608) en J.J. Orlers, *Den Nassauschen laurencrans*, 1610 [N4].
FM 1075; Keyes 1981, pp 42-43, nr 32.

C15. Dolendo, Bartholomeus

Beleg en verovering van Lingen, november 1597. Gravure, plaat 233 x 325 mm. In de voorstelling genummerd 1-4.

I: Zoals beschreven. In Rotterdam, Atlas van Stolk: 50442 (Album Kittensteyn) [L1] en Den Haag, KB: KW 3190 B 18 (Petit 1601) [opgeplakt, zonder tekst in boekdruk].
II: De plaat onder en rechts besnoeid tot 220 x 310 mm. Links van het midden gesigneerd *BD* en met de tekst *Cum privilegio*. Amsterdam, Rijksmuseum: RP-P-OB-80.350 [L2].⁵ Ook in Rotterdam, Atlas van Stolk: 50440, dl 2 (Album Hogenberg) [N2]; Den Haag, KB: KW 78 D 19 (Fl. Balthasarsz 1608) en J.J. Orlers, *Den Nassauschen laurencrans*, 1610 [N4].
FM 1077; Hollstein Dutch, B. Dolendo, nrs 47-89.

⁴ Op de versozijde van de strook staat de Latijnse tekst in boekdruk bij Rijnberk, druk L1.

⁵ Op de versozijde van de strook staat de Latijnse tekst in boekdruk bij Meurs, druk L1.

C16. Bast, Pieter

Beleg en inname van Sint-Andries, mei 1600. Toegeschreven aan Pieter Bast. Gravure, plaat 222 x 316 mm. In de voorstelling genummerd 1-6.

I: Proefdruk. Amsterdam, Rijksmuseum: RP-P-OB-80.519.

II: Zoals beschreven. De plaat in de breedte besnoeid tot 313 mm. In Rotterdam, Atlas van Stolk: 50442 (Album Kittensteyn) [L1] en Den Haag, KB: KW 3190 B 18 (Petit 1601) [de prent is opgeplakt, zonder tekst in boekdruk]

III: Rechtsonder *Cum privilegio*. Rotterdam, Atlas van Stolk: 15250 [N3]. Ook in Rotterdam, Atlas van Stolk: 50440, dl 2 (Album Hogenberg) [N2 tekst Bredevoort!]; Den Haag, KB: KW 78 D 19 (Fl. Balthasarsz 1608) en J.J. Orlers, *Den Nassauschen laurencrans*, 1610 [N4].
FM 1126; Keyes 1981, pp 42 en 44, nr 33.